GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe 1/2 5 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu 2 1/2 galbini mon. sunătória.

Anulu XXXIV.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tace'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 87. **Brasiovu 22|10 Novembre** **1871.**

MONARCHI'A AUSTRO-UNGARICA.

Transilvani'a.

Epistole anonime.

VII. Domnulu meu! Dupa ce afli, ca acuma totu atata, „Albin'a“ din 12 Nov. sparse bub'a, noi inca amu potea conversa despre politic'a nationale a celoru doi barbati, proclamati la dóue ocasiuni de presidenti ai adunariloru nóstre nationali, se o facemu acésta, vediendu-ne totu-una-data de sufletu, adica cercandu pre catu potu ajunse ochii sufletesci, numai adeverulu si altu nimica pe lume, apoi ésa unde va esí. Se premitemu inse in termini catu se póte de chiari, ca noi aici nu avemu a face nici cu archierei, nici cu metropoliti, ci eschisive numai cu doi romani, pe care adunarile nóstre nationali i au recunoscutu de presedinti si le au concredutu conducerea afaceriloru nóstre in epoce grele, dandule totu-déun'a de ajutoriu cate unu colegiu, sub nume de comitetu nationale.

Mi-amu permisu a'ti observa in una din epistolele mele, ca nu altu-cineva, ci insii presiedintii nostrii s'au depopularisatu pe sinesi, prin frecarile loru confesionali si prin directiunea opusa, pe care o luase politic'a loru nationale. Me simtiu obligatu a'mi proba asertiunea, pentrucá se ni se faca odata lumina in acésta cestiune, dela a carei cunóscere depinde priceperea unei serie lungi de evenimente, cum si esplicarea multoru articlii, corespondentie, frecari, intrige, care semená ca area se invenine organismulu nostru nationale.

Pentru cá se nu fiu prea lungu, si totusi se mi ajungu scopulu, nu voiu incepe astadata dela 1848/9, ci mai de incóce; voiu scóte numai cativa martori si unele documente, prin care speru ca de una-cam-data se va face lumina; éra altele multe voru remané pastrate totu istoriei.

Pana pe la emanarea diplomei imperatesci din 20 Octobre 1860 urgi'a ce domnea intre Blasiu si Sibiiu, erá atatu de mare si inversiunata, in catu ómenii de bene, cari cunoscea relatiunile mai deaprópe, stá se despere de vreuna impacare sincera. Déra sub absolutismu focalu ardea numai sub spudia si se nutrea barbatesce prin acte oficiali. Se pare ca pana la an. 1859 nici una din partile certate intre sene nu pricepea, ca ele suntu curatu numai instrumente ale despotismului de atunci. Meritulu este alu comitelui Leo Thun, fostu ministru alu cultéloru, ca a deschisiu mai antaiu ochii repausatului in domnulu Alecsandru St. Siulutiu, intr'unu modu neasteptatu, brutale, inse fórte bine venitu. Éta cum.

Parentele Alesandru aflanduse la Vien'a, face visita lui Leo Thun, cu care ocasiune se deschide intre ei si urmatoriulu dialogu:

Leonu. Parente, protopopii dtale nu mai sciu de nici una subordinatiune, si reverinti'a ta nu i sci guberna si domina.

Alecsandru. Escelenti'a ta, au trecutu acelea tempuri, in care se poti aduce pe neuniti la unire, ca-ci alte legi si alte macsime de statu domnescu astadi.

Leonu. Cine 'ti vorbesce reverintiei tale de unire? Nu ne mai trebuiescu uniti; cati avemu suntu tocma de ajunsu; adica diumetate si diumetate de romani. Vorb'a mea este alta, ca adica protopopii dtale scriu la gazete si nu voliescu se recunósca concordatulu *).

Ceealalta parte a disputei o amu uitatu, dóra o au unii scrisa intréga.

Parentele Alecsandru ese dela Leonu Thun cá lovitu de fulgeru. „A, ha, -si dise betranulu siesi, adica acesti nemti ne tienu pe noi romanii atata de prosti, pre catu tiené anticii romani pe barbarii din provinciele subjugate! Uciga-te crucea drace! Adica blastematii acestia n'au altu scopu cu noi, decatu cá tienendune in desbinare confesionale si nutrindu pe acestu terenu ur'a dintre noi, se se folosésca de „prosti'a“ nóstra, spre a ne paralisa tóta activitatea si tóte actiunile nóstre nationali. Dà dómne cá se-si iè si Andreiu una lectiune, precum fù acésta ce o luaiu eu.“

Dieu buna lectiune; gratia pentru densa oligarchului Thun. Acestu incidente prepará spiritulu lui Alecsandru pentru impacare sincera si constanta, nu numai pe terenulu nationale, ci si pe ori-care altulu.

Déra cati cunoscea pe atunci casulu acesta si altele multe de natur'a acestuia? Le cunoscea cativa barbati cu anim'a curata si inaltiati preste ce dicu latinii, opinionum commenta. Pe atunci aceia mai toti locuiea in Sibiiu. Acestia in tomn'a din an. 1860 -si dau parol'a ómeniloru de onóre: „Se'i impacamu cu ori-ce pretiu. Se'i induplecamu cá se-si faca visita unulu la altulu.“ Dd. P. Vasiciu, P. Manu, P. Dunca fusera destinati a se insarcina cu deslegarea problemei pre atatu de grele, pre catu si nobile. Celu de antaiu pasu alu nobililoru barbati a trebuitu se fia, a paralisá actiunea camarilei locale. Le a succesu pentru atunci de minune. Frumós'a conspiratiune fratiésca reesi preste asteptarea nóstra a celoru neadapati in secretele din capital'a tierei. — „Acum veniti voi cei de din afara fara grigia!“

Amu intratu in an. 1861 si in conferenti'a nationale din Ianuariu. Aceeasi decurse bine, de Domineca pana Joi, in care di partea cea mai mare a membriloru conferentiei s'a si departatu. Ce se vedi inse? Joi dupa amédi vreo doi trei functionari remasi pe locu afla, ca protocolulu autenticatu de catra adunare in trei ecsemplarie ar' cuprinde nesce espresiuni prea aspre, caroru se se substitue nesmentitu altele. Nici una-data protocolu de cuprinsu politicu mai blandu decatu acela nu s'a vediutu. Cu tóte acestea bietii presiedinti, dorindu pe semne, a satisface volienti'a fiacaruia, (pentrucá mai la urma se nu póta satisface pe a nimenui), se induplecea la una revisiune cu totulu necalificabile. Atunci sare I. Acsente, Hodosiu si Dr. I. Maioru, chiama si pe unu alu patrulea.

„Bine domniloru, acuma v'ati desteptatu dv. se coregeti protocolulu nationale, candu natiunea este pe drumu? Pana astadi unde v'a fostu curagiulu?“

Atunci presiedintii sistara ori-ce corecture ulteriore; déra sementi'a neincrederei si a nóueloru desbinari fù aruncata de nou. Cu tóte acestea o mai duseramu terisiu-grapisiu, amblandu unii pe langa altii, cá si cum ai juca p'intre oua, pana in an. 1863.

Acestu anu 1863 si urmatorii 1864 et 1865 cumpanescu catu alti 25, póte si 50 din vietí'a nó-

*) Se sculasera vreo optu protopopi asupra concordatului.

stra nationale. Ferice de aceia, cari'i le voru pastra istoria pentru posteritate.

In 1863 intre alte diferentie nóue escate intre presiedintii Alecsandru si Andreiu a fostu si una din caus'a membriloru conferentiei dela Aprile. Presiedintele Alecsandru pretendea, cà membrii acelei conferentie se fia alesi prin inteligenti'a fiacarui cercu. Presiedintele Andreiu din contra, stete mortisiu, cá membrii se fia denumiti prin presiedinti. Asia s'a si intemplatu, pentruca se amestece si gubernulu la midiulocu. Presiedintele Alecsandru se simti greu infruntatu prin acésta procedura, asupra careia se si planse cu multa dorere sufletésca in una epistola din 7 Aprile 1863. Inse si altii multi s'au simtitu vetamati, pentruca toti romanii, cari punea ceva pe demnitatea loru nationale, voiea se védia una representatiune nationale esita din voturile inteligentiei, éra nu de poruncela, cum dicu cei de dincolo. Cestiunea alegerei e cestiune de unu mare principiu.

Au trecutu si acestea, si diet'a, si senatulu imperiale. Amu cadiutu cu totii in asia numit'a epoca de sistarea constitutiuniloru (Belcredi, Eszterházy, Májláth). Nici una-data romanii n'au avutu mai mare necesitate de a se aduna in unu congresu nationale, pentru cá se se consulte asupra calei ce ar' fi de apucatu in nóu'a situatiune. Celu pucinu asia credea romanii in acelea dile negre. Iti aduci amente, ca toti din tóte partile cerea congresu, conferentia, séu numesce-o cum -ti vene. Presiedentele Alecsandru se pune din Septembre inainte cu colegulu seu Andreiu in corespondentia. Resultatulu ilu sci, ca l'ai publicatu in acelea dile. Tréb'a vene la gubernatoriulu c. Lud. Crenneville. Respunsulu acestuia ne esplica totu; de aceea eu te rogu cá ceea ce n'ai facutu pe atunci din unele respecte, se faci astadi, se publici adica acelu respunsu in limb'a originale asia cum ti s'a comunicatu: (Ecalu)

„An

Seine des hochwürdigsten Herrn gr. kath. Erzbischofs und Metropoliten Alexander Sterka Sulutz de Kerpenyes, Ritter des österr. Ordens der eisernen Krone I. Classe, Kommandeur des kais. österr. Leopold-Ordens, Ritter des kais. Franz-Josef-Ordens, k. k. wirklicher geheimer Rath, Hausprälat Sr. päpstlichen Heiligkeit und Conte des päpstlichen Staates etc. etc. Excellenz

in Blasendorf.

Nr. Praes. 874/res. 1865. Vom Präsidium des k. siebenbürgischen Guberniums.

Euer Excellenz!

Mit Bezug auf Euerer Excellenz hochgeschätztes Schreiben vom 22. v. M. Z. 1055 beehre ich mich Euerer Excellenz zu eröffnen, dass ich die Abhaltung eines von Seite der romanischen Nation zu beschickenden National-Congresses nicht nur aus den bereits in meiner Zuschrift vom 5. v. M. Z. 799/re. angeführten Gründen, sondern auch nach wiederholter reiflicher Erwägung der gegenwärtig obwaltenden Verhältnisse, so wie in Folge der auf Grund derselben von mir gewonnenen Anschauung, nicht für angezeigt erachte, daher ich mich auch nicht veranlasst finden kann, von Sr. k. k. apostolischen Majestät die von Euerer Excellenz erbetene Allerhöchste Bewilligung hiezu zu erwirken; ebensowenig kann ich aber auch Allerhöchsten Orts die von Euerer Excellenz gleichzeitig gewünschte Verlängerung des Zeitpunktes des auf den 19. November l. J. einberufenen siebenbürgischen Landtages beantragen.

In meiner vorerwähnten Anschauung werde ich

übrigens auch noch durch den wesentlichen Umstand bestärkt, dass obschon Euere Excellenz in dem Eingangs erwähnten geehrten Schreiben die Bewilligung eines National-Congresses im Namen der siebenbürgischen romanischen Nation im Ganzen befürworten, diese Befürwortung jedoch selbstverständlich nur auf jenen der kirchlichen Oberleitung Euerer Excellenz unterstehenden, der gr. kath. Religion angehörigen Theil der siebenbürgischen romanischen Nation bezogen werden könne; seiteus des griechisch-orientalischen Herrn Erzbischofs und Metropoliten, dessen Oberleitung der andere der gr. orientalischen Confession angehörige Theil der siebenb. romanischen Nation untersteht — in einer von demselben in dieser Angelegenheit mir zugekommenen Zuschrift mir bekannt gegeben hat, dass er in seinem an Euere Excellenz diessfalls gerichteten Antwortschreiben im Gegensatze zu Euerer Excellenz diessbezüglichem Einschreiten sich ausgesprochen habe, dass eine von den beiden Oberhirten ausgehende Einberufung eines romanischen National-Congresses ihm nicht räthlich erscheine.

Mit dem Ausdrucke vorzüglichster Hochachtung habe ich die Ehre mich zu zeichnen

Euerer Excellenz

Klausenburg, am 5. Nov. 1865.

ergebenster

Crenneville m/p.“

Catra reverendissimulu d. episcopu gr. cat. si metropolitu Alecsandru Sterca Siulutiu de Carpenisiu, caval. alu ordin. austr. alu coróneiderea cl. I, comendatoru ordin. imp. austriacu Leopoldinu, c. r. consiliariu actualu intimu, prelatu domesticu alu Santiei Sale Pontificiale si conte statului papalu etc. etc. Escelentia

la Blasiu.

Nr. pr. 874/re 1865. Dela presidiulu guberniului r. transilvanu.

In trad.

Escelenti'a Vóstra!

Cu privire la multu pretiuit'a scrisória a Esc. Vóstre din 22 a l. tr. Nr. 1055, amu onóre a descoperi Escelentiei Vóstre, cumca nu numai din temeiurile aduse in adres'a mea din 5 ale l. tr. Nr. 799/r., ci si dupa o repetita cumpanire mai matora a relatiuniloru de facia, precum si in urm'a opiniunei mele, ce mi o amu castigatu prin ea, nu consideru a fi consultu, ca se se tiena unu congresu nationale din partea natiunei romane, de acea nici ca me aflu casiunatu, a midiuloci spre scopulu acesta prea in. invointia dela Mai. Sa c. r. apostolica, pe care Escel. Vóstra ati cerut'o; totu atatu de pucinu inse potu eu face si propunere la locurile préinalte pentru prelungirea terminului dietei Transilvaniei conchiamate pe 19 Nov. a. c. ce totu deodata o doriti Escelenti'a Vóstra.

De altmintrea in opiniunea mea mai susu pomenita me mai intaresce si esentialea impregiurare, ca cu tóte, ca Escelenti'a Vóstra in onorat'a scrisória pomenita mai susu cereti aplicidarea unui congresu nationale in numele natiunei romane transilvane intregi, se intielege totusi de sene, ca acésta intercesiune se póte reduce numai la partea natiunei romane transilvane de religiunea gr. cat., care e subordinata conducerei besericesci a Escelentiei Vóstre. Din partea d. archiep. si metropolitu gr. or., sub a carui conducere sta cesealalta parte a natiunei romane transilvane tienetória de relegea gr. or.; apoi -mi facuse cunoscutu intr'o scrisória ce mi a venitu dela densulu in caus'a acésta, ca elu in respunsulu indreptatu catra Escelenti'a Vóstra in privinti'a acésta s'a dechiaratu in opositiune cu interrenirea respectiva a Escelentiei Tale, cumca convocarea unui congresu nationale romanu prin ambii archipastori elu nu o tiene a fi cu svatu.

Cu espresiunea deosebitei inalte consideratiuni amu onóre a me subsemna

Alu Escelentiei Vóstre

Clusiu in 5 Novembre 1865.

pre plecatu

Crenneville m p.“

Éca unulu din isvórele cele mai bogate, din care a esitu nu numai simpl'a pasivitate asia multu venturata in dilele nóstre, ci paralisi'a nóstra nationale, in anulu celu mai criticu, care paralisía apoi se intense si pe urmatorii ani! Éca documentu esitu din pén'a gubernatoriului de atunci alu tierei.

Ce usioru a fostu lui Crenneville a da lui Alecsandru acea negativa!

Primulu respunsu alu lui Crenneville, adica celu din 5 Oct. Nr. 799/1865 eu nu lu amu; déca lu ai dtă, nu ar' strica se lu publici si pe acela.—

(Va urmá.)

Brasiovu 21 Nov. 1871.

Eri se tienú adunarea generale anuale a Reuniunei fem. rom. etc. despre a carei activitate pre anulu trecutu, credemu, ca vomu poté informa publiculu cu date primite deadreptulu; pana atunci, cu dorere trebuie se prenuntiu, din cele audite, ca abia se aflara de facia vr'o 20 de membre cu tótele, si din afara, unde erá vr'o 250 membre inca pe la anulu 1854 nici una, nici in persóna nici in scrisu interesate, — si ca capitalulu fondului Reuniunei se aratá in sum'a de 31.177 fl. v. a., ér' sporiulu anului acestuia se presentá cu 449 fl.

Reuniunea fem. rom. erá celu d'antaiu institutu de reunirea poteriloru spre scopulu mai solidei cresceri a secsului femeiescu si prim'a Reuniune de b. si femei in tóta Romanimea si in tóta Transilvani'a si Ungari'a dupa 1848—9; acum se afla, dupa ecsemplulu ei create alte reuniuni chiaru si in Brasiovu, a fem. sase si rom. catolice, apoi prin Transilvani'a si Ungari'a multe, cari cu entusiasmu insutitu, multu laudabilu pentru ele, lucra si sacrifica pentru crescerea secsului loru, ma cele ungaresci chiaru si pentru propagand'a maghiarismului si latirea simpathiei limbei loru prin sprijinirea crescerei maghiare. Misiunea Reuniunei fem. rom. e indiecitu mai incarcata de pretensiunile secsului frumosu romanu decatu tóte celelalte pentru alu loru. Ea pe basea scopului ei e detória se fia mama ce se cuprinda in bracia catu se póte de calduróse si active cultur'a nationale a intregu secsului fem. din patria; pentrucá se i midiulocésca institute de crescere redicate prin entusiasmarea si conlucrarea intregului secsu in mai multe puncte ale patriei, pentrucá se nu fia silita partea femeiésca din diferite locuri a alerga la institute straine, de unde apoi nu sugu alt'a, decatu indiferentismulu, despretiulu si in urma ur'a de totu ce e nationale romanu si in fine renegarea de simpathiele nationali. Astfeliu, dupa politic'a maghiariloru si chiaru si a guberniului maghiaru, care redica institute de instructrice numai maghiare, secsulu fr. romanu, lamur'a lui, va deveni nu conservatoriulu, ci atacatoriulu nationalitatei romane, déca nu se afla nime, cine se iè misiunea crescerei lui nationale.

Reuniunea, dupa scopulu ei, e detória a nu odihni pe campulu acestu nobile; ci a lucra spre a se apropia catu de bine de scopulu latirei culturei mai solide intre secsulu romanu. Credeti-mi, ca e usioru a reesi la scopu, déca anim'a bate cu caldura pentru elu si cu abnegare de sene pentru binele comunu; si déca conchiamamu tóta suflarea, cá se conlucre impreuna la scopulu acestu importantu. D. e. fondulu Reuniunei apromite pe anu in cutare locu criticu lipsitu de institutu femeiescu de crescere, catu se póte da din interesulu fondului dupa statute, cu acea conditiune, déca comunele din giurulu acela voru conlucra si ele din partelesi spre a ajuta fundarea cutarei scoli de fete, si totu secsulu femeiescu provocatu la ajutoriu ar' sacrifica cu caldura, déca ar' vedé lucrulu seriosu pusu in lucrare. Dupa acésta érasi cu tótele se pornésca la infiintiarea altei scóle in altu punctu s. a. s. a. Ddieu se reinnoiésca zelulu si poterile Reuniunei, pentrucá se nu deflecte dela misiunea sa cea mare, sub nici o impregiurare, ci se o implinésca spre recunoscienti'a si laud'a generale a natiunei !!! —

— ?! Candu ne omóra indiferentismulu, ne ologesce lips'a de zelu neinvinsu pentru totu ce e interesu comunu alu natiunei, ne incatenéza interesele proprie, incatu le prepunemu la óre interese publice nationale, ne imparechiaza intrigele si cele confesionali, nutrite de dusmanii causei nóstre nationale, si cele politice virite de aservitii in soldulu dusmaniloru, candu ni se involburéza patimele, ur'a invidia, dispretiulu, de ne punu in sirulu animaleloru, ca-ce pana candu cineva se lase sclavu patimeloru nu mai e omu, ci numai dobitocu; pana ce interese momentane, corupti unile si sclavagiulu ne ducu pana a ne precipita in braciele carnificeloru dreptatei si ai adeverului, pana atunci vomu remané totu jocaria in man'a antagoniloru politici! — Ce se face prin comitate in obiectulu alegeriloru la representanti'a municipale? Ce face inteligenti'a, preutimea de nu unescu poporulu la solidaria tienuta, cá se nu devenimu eschisi si dela influinti'a prin comitate? De ce taceti fara a reporta resultatele bune séu rele, care se ne servésca de indreptariu?

In Doboc'a cerculu Sieului s'au alesu representanti in 13, si romani nici unulu! Bravii Mihailasiu, Bacu, Silasii, Nemes, Groze remasera cu 58 voturi eschisi, pre candu cu 117 voruri se alesera totu numai maghiari! Ar' trebui se strigamu, se tipamu cá din gur'a sierpelui in contra neindreptatiriloru si a insielatorieloru, cá se se audia pana la marginele pamentului, ca si la vatr'a nóstra suntemu respinsi prin viclene uneltiri! Éca Andrássy se lauda in tóta Europ'a, ca in Ungari'a suntu multiamite tóte popórele, si se afla in edemulu fericirei cu tractarea loru, si noi, cei ce suferimu petutindenea repudiu, se tacemu?! Unde ve e activitatea activistiloru, unde resultatele fraternisariloru? Cautati in decursulu lucruriloru si ve bateti pepturile cele séu lase séu insielate. Inse non omnes Fabios abstulit una dies. Vomu fi incunoscientiati si de pepturi romane, cari sciu ce va se dica lupt'a pentru drepturi politice. Asteptamu. —

Interpelatiunea dlui Dr. Alecs. Mocioni.

(In sied. dietei Ung. din 3 Nov.)

On. casa! Mi pare reu, ca dlu ministru presiedinte nu e de facia, ca-ci amu se i facu o interpelatiune.

In urmarea intemplamenteloru de dincolo de Lait'a, deja doi domni deputati s'au aflatu indemnati a adresá interpelatiuni dlui ministru presiedinte.

Unulu doresce a supune la critic'a parlamentaria tienut'a dlui ministeriu presiedinte, celalaltu — abstragendu dela acést'a, din insasi acele intemplaminte trage corolaria asupra situatiunei nóstre politice si vine la acea deductiune, ca relatiunile nóstre de dreptu publicu nu potu se fia decatu periculóse si stricatióse pentru noi; de unde deci intréba pre dlu ministru presiedinte; nu cumva s'ar afiá stimulatu a restitui statulu de uniune personale?

Din a mea parte eu credu, ca atunci candu dlu ablegatu din acele evenimente a facutu acésta fórte corecta deductiune, numai pre diumetate a facutu aceea ce — trebuie se facemu.

Eu din acele intemplaminte, cá unu feliu de intregire a acelei interpelatiuni — voiu se tragu o alta consecintia, nu mai pucinu importante pentru situatiunea nóstra.

Pretiuiescu usulu parlamentulu multu mai vertosu, decatu ca la tóta ocasiunea sa intetiescu deslegarea unei cestiuni, macaru catu de multu de a-si fi convinsu despre urgenti'a ei, déca odata maioritatea s'a pronunciatu in contra deslegarei. De candu la ocasiunea desbaterei asupra adresei o astfeliu de incercare a consociloru mei de principiu a suferitu respingere resoluta din partea maioritatei, nici eu nici aceia mai multu n'amu facutu o atare incercare. Cu tóte, potu fi impregiurari, se potu intemplá evenimente, candu ar' fi o negrigintia de detoria, a nu intreprinde una pasu nou intru interesulu acelei cestiuni; pentru ca acele nóue impregiurari potu se indreptatiésca pre omu a crede, ca — acum dóra maioritatea si va fi schimbatu opiniunea de atunci.

E cam unu anu, candu cu ocasiunea deliberariloru asupra organisatiunei municipieloru mi-amu datu truda, dupa slabele mele poteri, a aratá stricatiósele urmari ale acelei politice ce pana aici a continuatu guvernulu nostru; m'amu truditu a aratá acea profunda contradictiune, ce ecsista intr'o astfeliu de politica si intre realitate; m'amu truditu a aratá cá a atare politica, mai tardiu ori mai curendu, necesarminte trebuie se duca la alternativ'a: séu a parasí acésta politica séu a pasi pre terenulu absolutismului si a parasí constitutionalismulu.

Cele ce atunci amu spusu, de si ele n'au fostu infranse, au remasu totusi fara resultatu, au resu-

natu in desiertu. Cumca o astfeliu séu o asemenea politica nu póte se aiba alte consecintie decatu acelea, pre cari eu atunci le amu indegetatu, acést'a astadi deja dovedescu faptele. Nu sufere indoiéla, ca crisea ce a proruptu in tierile Mai. Sale de dincolo de Lait'a, nu este o crisa ministeriale ordinaria, ci o crisa ale carei radecini margu mai afundu, si póte se puna la intrebare, se periclite issasi constitutiunea, póte se traga la indoiéla posibilitatea vietiei constitutiunei, séu — cine ar' scí; dóra si mai multu decatu acést'a.

Dupa mine acést'a crisa este o aderevata crisa de statu! —

Crisea ce s'a intemplatu in tierile Mai. Sale de dincolo de Lait'a, nu este o crisa ministeriale, precum atari se intempla din timpu in timpu in viéti'a parlamentaria regulata, ci ea este o crisa ce, avendu sorgintea mai afundu, póte se aduca in periculu chiaru constitutiunea, dóra posibilitatea vietiei constitutionale, séu dóra si mai multu decatu acést'a, — cu unu cuventu acea crisa este o crisa de statu.

Fara indoiéla unu sorginte principale a acestei crise este nimicu alt'a decatu: turburatulu ecuilibriu naturalu, prin maiestri'a supremati'a unei nationalitati.

Unde constitutionalismulu, care nu póte fi destinatu decatu a garantá dupa tóta potinti'a ecuilibriulu naturalu alu contrasteloru de interese ce se manifesta in viéti'a de statu, despoinduse de natur'a sa, se intrebuintiéza tocmai spre scopu contrariu, acolo mai curendu ori mai tardiu, poterea fapteloru va nimicí fragil'a constitutiune de lemnu a acestei constitutiuni, si va duce necesarminte la absolutismu opertu si nemascabiliu mai multu.

De nu vomu vré se ni espunemu propri'a nóstra viétia de statu periceleloru unei sinamagiri, trebuie se recunóscemu, ca — neconsiderandu art. de lege XII din 1867, periculu pré seriosu ce diace ascunsu in situatiunea nóstra politica — se cuprinde intru acea identitate de directiune politica, care evidenteminte ecsiste intre guvernulu nostru si intre aderintii asia numitei constitutiuni de Decembre. Precum acolo, asia tinde si a guvernului nostru politica mai vertosu, ca — intru interesulu reu priceputu alu unei parti, se se asecure acestei parti supremati'a artificiale si prin acést'a se se turbure naturalulu ecuilibriu alu elementeloru patriei nóstre.

Déca de o parte este nenegabilu, ca dnulu ministru-presiedinte numai pre basea acestei identicitati de directiune s'a potutu aflá indemnatu a se ingerá — chiaru si cu trecerea preste hotarale sferei sale de competintia — in afacerile curatu interne ale Austriei, si a luá parte activa la deslegarea acelor'a: intocmai atatu de pucinu póte se fia vr'o indoiéla de alta parte, ca eventualitatea, de care dupa astfeliu de precedinte cu temeiu este a ne teme, cumca adica ocasionalmente guvernulu celuialtu statu asemenea se va poté ingerá in ale nóstre afaceri interne, — póte se aiba punctu de radimu singuru numai in statulu perturbatu alu ecuilibriului politicu internu alu tierei.

Si déca — multiamita cerilui, in momentu, seriositatea situatiunei nóstre politice nici nu se afla la inaltimea crisei austriace, totusi nu se póte negá, ca situatiunea nóstra de facia, cá si politic'a pana acuma urmata de regimu pórta in sinulu seu germenulu tuturoru acelora eventualitati critice si periculóse, alu caroru stru lungu dincolo de Lait'a dejá si a luatu inceputulu.

In consideratiunea tuturoru acestor'a, me aflu indemnatu a adresá dlui min. presiedinte urmatórí'a intrebare:

Tiene dlu min. presiedinte oportunu, a pune pre més'a casei. in cestiunea de nationalitate si a Transilvaniei, astfeliu de propositiuni guverniali, cari, inspirate de spiritulu respectului de dreptu si alu unei juste complanari de interese, singure numai suntu in stare de a supedità organismului de statu si desvoltatiunei patriei nóstre, cuvenit'a garantia contra eventualitatiloru insufatórie de ingrigiri; ale caroru germene le pórta in sine situatiunea nóstra politica de astadi? —

UNGARI'A. In 16 se citira in camera rescriptele regie, tóte din 14 Nov., prin cari se denumi Andrássy min. imperiale de esterne, Lonyai in locui min. presied. in Pest'a si acesta intr'o cuventare -si spuse credeulu, ca va continua politic'a lui Andrássy si contéza pe sprijinulu maioritatei deákiane.

In 16 luá si Andrássy oficiulu seu in Vien'a; ér' Kellersperg cadiú cu programa si parasi Vien'a. Acum se crede, ca Goluchowsky min. Galitiei va compune altu ministeriu. Tóte diurnalele suntu pline cele deákiste de laudele si celelalte de ocarile cu condemnari ale lui Andrássy, pe care lu vedu cadiendu din culmea carierei in profundulu politicei austriacismului, in ferbintiél'a loru. Deák se bolnavi si maghiarii s'au debalesatu de aceste schimbari misterióse. — Lonyai nici ca a pomenitu macaru cu unu cuventu despre multiumirea nationalitatiloru. Se scia cei interesati din talpi pana in crescetu. —

APELU DE ABONAMENTU
la
Dictionariulu limbei romane.

Dictionariulu limbei unei natiune este pentru dens'a cartea cartiloru, bibli'a nationale: imbraciosiandu limb'a in totulu seu, in form'a cá si materi'a sa, dictionariulu limbei nationale cuprinde chiaru prin acést'a totu ce a cugetatu, a simtitu, a patitu si a facutu natiunea ce o vorbesce, viéti'a colectiva cu unu cuventu, marele sufletu alu intregei natiune, fara care acést'a nu póte viuá cá individualitate bine distincta si independente de alte individualitati colective de acelasi nume. Déca déra, din acestu punctu de vedere, unu dictionariu nationale este una carte de insemnatate vitale pentru verce alta natione? ce are se fia elu pentru noi romanii, caror'a strainulu reu voitoriu si asprimea timpuriloru ne au intunerecatu istoria, ne au corruptu datine si institute strabune, ne au stersu si nemiciitu si alte caractere de individualitate, si nu ne au remasu decatu limb'a cá singuru necontestatu documentu de ce amu fostu si ce s'ar cadé se fimu.

La aceste consideratiuni se adaugu altele particularie limbei romane de una importantia, déca se póte, si mai vitale. In organismulu limbei nóstre s'au incuibatu multime de strainismi, parasiti, ce i impedeca desvoltarea, gunóie ce i turbura limpeditatea; pre corpulu acestei nobile fiia a Latiului timpulu a impresu multime de venetari, cari vatama frumseti'a si gratiele ei de vergine romana; si poporulu romanu nu se insiéla in instinctulu, prin care tinde de catuva timpu, de candu s'a desteptatu in elu conscienti'a nationale, tinde din tóta anim'a se si véda limb'a curatiata de acei parasiti periculosi si vindecata de acele venetari ce o desfigura, pentru cá astfeliu cu una di mai inainte se póta figurá cu demnitate a laturea cu nobilile sale sorori: latin'a, italian'a, frances'a, ispanic'a, portugalic'a. Afara de acést'a, pre deplinu convinsi cu fara cultura, fara scientia, nu mai e scapare nationale, romanii din tóte anghiurile pasiescu astadi cu unu de lauda si nobile aventu pre calea culturei, in care amarit'a sórte ce au avutu i a facutu se remana asia de inapoi; si fiinduca progresulu in cultura se traduce in desvoltare si apropiare de nóue idee, cari ceru espresiune in limba; de aici necesitatea de a formá si introduce in limba alta multime de cuvente nóue. Candu si cugeta cineva ce s'a facutu pentru curatirea limbei de parasitii straini si inavutirea ei cu nóue espresiuni numai de diece ani incóce, anim'a sa de somanu nu póte se nu i bata de bucuria; déra lucrulu are si periclele sale, si inca de cele mai mari si mai funeste: innovandu toti de tóte partile, in diverse moduri, dupa capritiile si fara norma rationale si constante, vomu ajunge la unu adeveratu Babel, in care cu stricarea unitatei de limba, prin care romanii din tóte partile s'au simtitu pana astadi cá unu singuru corpu cu unu singuru sufletu, s'ar rupe si corpulu natiunei in mai multi trunchi; innovandu cu locu si fara locu, si din nefericire mai desu fara locu din lips'a cunoscientiei afunde a limbei poporului, vomu ajunge in curendu la una limba sérbeda si decolorata, pre deplinu storsa si secata de acelu sucu de viétia, care i vine din marele sufletu alu poporului romanu, la una limba prin urmare nepotentiósa si inepta a esprime cugetarea cu totu poporulu si in tóta potérea si divin'a ei splendóre; introducundu in fine innovatiuni, cari ar' remané necunoscute marei maioritati ai natiunei, vomu perde in curendu fericirea, de care ne amu bucuratu pana astadi, fericirea de a vorbí cu totii, dela banu pana la teranu, un'a si aceeasi limba; vomu aduce nenitielegere si recéla de anima intre frati de acelasi sange; vomu condemná cea mai mare parte a poporului la ignorantia si barbaria, si astfeliu vomu privá natiunea de cele mai energice poteri pentru marirea si glorificarea ei. La pericle, care amenintia asia de gravu venitoriulu nostru de natiune, póte pune una stavile numai unu dictionariu nationale, care, cuprindiendu stratele vechie cá si cele nóue ale limbei, celoru pucini se deschida fecundele si datatórie de viuétia funtane ale limbei popularie, éra celoru multi se facilite cunoscienti'a nóueloru cuvente serace de intielesu, pentru ca ei se le intórca pline de sensu, de viuétia si de energia, si asia in fiecare cuventu esitu din gura romanésca se bata anim'a si se respire sufletulu poporului romanescu intregu; care, dandu ultimele radecine si presentandu insemnarile cele mai primitive ale cuventeloru, se puna pre totu fiiulu de romanu, pana la unu punctu, in stare de a studiá si intielege limb'a sa cu acelasi folosu ce tragu pucini favoriti de sórte din studiulu limbeloru clasice; care, in fine, pentru fiecare cuventu se dé fiecarui romanu una norma, dupa care sufletulu unicu alu natiunei se se esprima in unulu si acelasi cuventu.

In fine dis'a, ca „scienti'a este potentia", a ajunsu astadi pentru tóta lumea una acsioma; si cá se ne incredintiamu despre acestu adeveru, n'avemu nevóia se mergemu pré departe, la marile si potentile natiuni ale apusului, de ecsemplu; ci una aruncatura de ochiu impregiurulu nostru, la natiuni cu multu mai serace si mai pucinu numeróse decatu noi romanii, ne va aratá ce sacrificie facu ele pentru scientia si cultura nationale: lasá-se-voru déra romanii se i intréca si ungurii, serbii, grecii etc.? Societatei academice romane s'a impusu tocmai greu'a sarcina de a redicá unu templu scientiei si culturei romanesci, si de a aprinde in elu unu mare si nestinsu focariu, de unde lumin'a, caldur'a si viuétí'a se se póta respandí in tóta suflarea romanésca; déra midiulócele puse la dispositiunea ei pentru acestu mare si mundru scopu suntu cu totulu nesuficienti. Multiamita inse generositatei barbatului de fericita memoria, Evangeliu Zappa, antani'a proba de dictionariu alu limbei romane a inceputu se esa la lumina sub auspiciele societatei; si acést'a presenta, pre langa insemnatele consideratiuni mai susu espuse, fiacarui romanu si ocasiunea binevenita, credemu, de a si da obolulu seu pentru inaltirea templului scientiei si culturei nationale, facundu, intru catu spendiura dela densulu, cá prin reincassarea sumeloru ce se despendu pentru lucrarea si tiparirea acestui dictionariu, societatea academica romana se si marésca intru catuva mediele necesarie pentru ajungerea scopuriloru sale salutari natiunei preste totu si fiacarui romanu in parte. Nu ne indoimu déra unu momentu, ca romanii, cari vreu se vie-die viuétia latina, se voru intrece a imbraciosiá si sustiené redicarea adeveratului monumentu alu romanitatei si latinitatei nóstre.

Éca acum si conditiunile abonamentului la dictionariu:

Dictionariulu limbei romane va cuprinde aprópe de 100 de cóle, si va aparé in fascicule de 4 pana la 5 cóle.

Pretiulu abonementului este de 40 lei noi, din care diumetate (20 lei noi a 50 cr. leulu in banc. austr. séu 1 napol. Red.) se va respunde inainte, éra restiulu dupa esirea la lumina de 50 de cóle.

Domnii colectanti, cari voru face 10 abonati, primescu unu ecsemplariu gratis, séu unu beneficiu de 10%; cari voru face 50 de abonati, primescu unu beneficiu de 15%; cari voru face 100 de abonati, primescu unu beneficiu de 20%.

Cá apendice la dictionariu, amesuratu cu literele corespundietórie din acest'a si in aceleasi conditiuni, va aparé si Glosariulu.

Membrii delegatiunei societatei academice romane: A. T. Laurianu, P. Poenariu, I. C. Massimu, V. A. Urechia. —

Se concurgemu pe intrecute la prenumerarea pe acestu tesaurul! La noi se afla una cóla si primimu insarcinarea de colectante in folosulu bibliotecei academiei romane de drepturi, ce s'a inceputu la mine. — Red.

Cronica esterna.

ROMANI'A. In senatulu Romaniei, sied. din 3 Nov. a. c. dupa o deductiune istorica a ministeriaioru de pana acum cu politic'a loru D. Desliu din considerantele, ca e amenintiata constitutiunea prin calcarile de lege si arbitrariele actiuni ale guvernului, face una motiune de blamu ministeriului, ca senatulu nu mai are incredere in actualele guvernu. Senatulu nu primi motiunea, ma decise cá nici se se publice prin „Monitoriu"; ér' ministrii respundu dupa conduit'a sa. Anumitu min. Costaforu róga in fine pe senatu, cá se termine odata cu ómenii acestia, cari agita tiéra; se dé unu ecsemplu teribile (!!) cu acesti ómeni cu discur-

suri stereotipe si cu framentari. — Esta nu e semnu bunu, ca-ce terorismulu in fine totu nasce versari de sange. —

Una telegrama din Bucuresci in „Kr. Ztg.“ tocma scornesce, ca dupa sied. din 18 a camerei, in care s'a desbatutu respunsulu la mesagiu, au inceputu a se inversiuna animele, ceru caderea ministeriului, vorbescu de disolvarea cameleroru cá de lucru decretatu, ca se prepara una revolutiune in contra tronului; ér' clevetitii dicu, ca se prepara una resturnatura de statu, si e fapta, ca regimele face cá se se preamble tunurile cu tóta ostentatiunea prin orasiu, spre a arata ultima ratiune, adica terorismulu pentru liberali. Mergu ómenii auctoritativi cu pasi gigantici catra sic volo, sic jubeo in tóta Europ'a, numai republic'a francesa mai sustiene stéu'a libertatei, cum dice Gambetta in respunsulu datu societ. de cantari din Kecskemét, care tramise 100 fl. pentru nenorocitii luptatori francesi in 24 Oct. a. c.), ca francesii s'au luptatu pentru libertatea generale a popóreloru, (si ca republica francesa simte in anima pentru cei, cei pastréza aplecarea si in sórte vitrega. —)

Dér' ati cititu, ce dice romanasiulu din Bucuresci in „Siècle“ din 30 Oct.? Ca Domnulu e aplecatu se abdica si romanii, Franci'a dunaréna, trebuie de sene se se lupte acum in contra intrigeloru si rancuneloru prusace sprijinite acum si de Austro-Ungari'a, care cadiù in burt'a lui Bismark, primindui ofertulu din 1866, facutu prin solulu prusu Kaiserling in favórea maghiariloru, caroru li au apromisu Romani'a pana la marea négra, déca se voru tiia de catra Austri'a, si Károly se le fia rege. Astu asiedieméntu intre Bismark si Austro-Ungari'a e vederatu. Estora le e apromisa cucerirea Romaniei, si de acea s'a conchiamatu sesiunea estraordinaria a cameleroru, cá se ne pregatimu facia cu acestu tipu de amenintiari si se fimu cu totii gata si destepti. Se védia inse Austri'a, cá se nu o lasa Bismark pe diosu si cu Rusi'a se o dejóce, revoltandu asuprai pe slavi, serbi, romani, si asia se i sape mormentulu si ei si Turciei deodata.“ Apoi ofic. „Prov. Corr.“ alu Prusiei tocma -si arata multiamirea cu abdicerea lui Beust si cu intrarea contelui Andrássy in locui, pentruca portarea acestuia dovedita in an. trecutu e garantia pentru amicití'a catra Germani'a. Asta ar' fi conturulu politicei esterne a lui Andrássy-Bismark, dupa cele de susu combinate si tiesute cu cele povernite in Romani'a, Serbi'a, Croati'a, Boemi'a etc.

In 18 primi camer'a proiectulu de lege alu gubernului, prin care se da in discusiune conventiunea Bleischróder, venitu totu dela Berlinu cu recomendarea lui Bismark si a marei familie, inchiata intre gubernulu Romaniei si compani'a pruso-austriaca in caus'a drumuriloru de feru. Cuprinsulu ei e, ca se recunósce o detoria colosala pana a nu aré terminata lucrarea, apoi une linie incepute se se primésca cá terminate. Asteptamu cu nerabdare, déca camer'a -si va calca votulu seu din 5 Iuliu, punendu tiéra in burzunariulu austro-prusiloru.

„Vitali“ dela Parisu telegrafédza gubernului romanu, ca se oferesce a termina tóta retiéu'a calei ferate fara subventiune si garantare de dobenda, si 2 administratori tramisi se afla pe drumu. Ér' dicu, ca romanii adeverati se se formeze in societate si se-si faca cate si cum le trebuie, ma mane si la altii, scapandu si de pericululu de a se inunda tiér'a de straini. —

Societatea romana a iluminarii cu gazu a esitu cu destula bravura. Concesiunea e capitalulu de 5 mil., se forma din actiuni de cate 500 lei noi cu 8% si dividenda din castigu. Actionile se amortisa prin tragere de sorti incependu din finea an. 1872, cele esite se platescu cu 1000 lei, adica indoitu. Apoi in timpulu concesiunei de 30 ani totu mai trage actionariulu venitulu din dividende, numai cupónele i se iau, déca a esitu la sortire. Ce castigu vediutu cu ochii! Ar' trebuí se se provóce tóta natiunea la intreprinderi nationali. —

— (Locuintiele din Parisu.) In Parisu se afla 71.251 case, cari apartienu la 20.234 proprietari. Ele cuprindu la 650.631 locuintie. Dela 1852 pana la 1870 a crescutu numerulu caseloru cu 1 la suta pentru partea vechia a Parisului, si cu 21 la suta pentru cea mai nóua. Numerulu normale alu locuintieloru ce stau desierte, este 30.000; de unde rasulta, ca facia cu o poporatiune de 1,850.000 locuitori (precum s'a constatatu in anulu 1866) vinu 3 locuitori la 1 locuintia. Crecundu inse pana la finele 1869 poporatiunea, numerulu locuintieloru desierte a scadiutu la 19.000, de unde se esplica urcarea neincetata a chirieloru. Acuma scadiendu poporatiunea cu 250.000 persóne, a ajunsu numerulu locuintieloru neinchiriate la sum'a de 80.000. In consecintia a scadiutu si pretiulu pamentului in Parisu, precum si pretiulu chirieloru, de si proprietarii de casa se opunu inca din resputeri la acést'a. — „R.“

Nr. 2929/1871. 1—3

Publicare.

Spre scopulu de a tiené evidentia acurata despre personalulu servitoriu si a da carticelele prescrise pentru servitórie la acestu personalu, se provóca cu tóta seriositatea toti datatorii de servitia (stapanii) sub pedépsa de 1 pana la 5 fl., cá pana in finea lunei Decembre se dè de scire politiei insinuandu neamanatu nu numai servitorii (parte femeiésca si barbatésca) cei de nou tocmiti pe an. 1872, ci si pe celi si cele tienute din anulu trecutu pe an. 1872, cari inca nu fura insinuati si nu suntu provediuti cu carticica de servitiu; ér' mai incolo despre orce schimbare intrevenita se faca aratare in restempu de 48 óre.

Brasiovu in 4 Nov. 1871.

Directiunea politiana.

Nr. 286—1871.

Concursu.

Devenindu vacante unu stipendiu de 50 fl. v.a. destinatu pentru unu elevu dela scól'a reala, pentru conferirea aceluia se publica prin acést'a concursu cu terminulu pana in 10 Decembre a. c. c. n.

Concurentii la acestu stipendiu au de a-si tramite la subsemnatulu comitetu, pana la terminulu susu indigitatu, concursele loru, provediute cu atestate de botezu si de paupertate, cum si cu testimoniulu scol. pe sem. II an. scol. 1870/1.

Sibiiu in 8 Nov. 1871 c. n.

Comitetulu Asociatiunei transilvane.

Postu de contabilu.

Cu privire la apropiarea timpului pentru activarea „Institutului de creditu si de economii „**Albina**“, care in prim'a linia se va ocupá cu afaceri de economii si cu operatiuni de creditu ipotecatoriu si de escomptu, se deschide prin acést'a concursulu pentru ocuparea postului de contabilu la acelu institutu.

Competentii au de a-si tramite cererile loru provediute cu documente autentice despre cualificatiunea loru teoretica si practica, despre servitiulu loru de pana acum la asemene institutu ori alta óre-care banca si despre cunoscienti'a de limbi, la comitetulu subsemnatu (Sibiiu, strat'a Macelariloru Nr. 110) pana in 30 Novembre a. c. calind. nou, aratandu totuodata si conditiunile pre langa cari suntu aplecati a primi acelu postu.

Sibiiu, 20 Octobre 1871.

Comitetulu pentru fundarea institutului de creditu si de economi-
3—3 „ALBINA“.

Cursurile

la bursa in 21 Nov. 1871 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 58	cr.	v. a.
Napoleoni	—	—	9 „ 31½	„	„
Augsburg	—	—	116 „ 90	„	„
Londonu	—	—	117 „ —	„	„
Imprumutulu nationale	—		58 „ 30	„	„
Obligatiile metalice vechi de 5%			67 „ 80	„	„
Obligatiunile rurale ungare			79 „ 75	„	„
„ „ temesiane			77 „ 75	„	„
„ „ transilvane			75 „ 25	„	„
„ „ croato-slav.			— „ —	„	„
Actiunile bancei	—	—	820 „ —	„	„
„ creditului	—	—	310 „ —	„	„

„ALBINA“

institutu de creditu si de economii.

Terminulu pentru subscriptiunea de actiuni la „Institutulu de creditu si de economii „ALBINA“ se prolungesce prin acést'a pana in 30 Novembre cal. nou a. c. cu acelu adausu, ca alta prelungire nu va mai urmá la nici o intemplare.

Conditiunile remanu cele cunoscute.

Sibiiu, 15 Octobre 1871.

Comitetulu fundatoriu.

Redactoru respundietoriu
IACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
IOANE GÖTT si fiiu HENRICU.